

REGISTRATIE VERLOSKUNDIGEN
PEILING 1989

L. Hingstman
J. Pool
November 1989

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerste-
lijnsgezondheidszorg NIVEL
Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030-319946

Het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de eerstelijnsgezondheidszorg, mede in relatie tot andere sectoren van de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten en het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

Het NIVEL is voortgekomen uit het voormalige Nederlands Huisartsen Instituut (NHI) en wordt grotendeels gesubsidieerd door het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

INHOUD

	pag
1. Inleiding	5
2. Het aantal praktizerende verloskundigen	7
3. Vestiging en vertrek	8
4. Samenstelling van de beroepsgroep verloskundigen	11
5. Aantal praktijken, assistenten naar praktijkvorm, aantal halve dagen en lidmaatschap NOV	15
6. Geografische spreiding van verloskundigen	16
7. Pas afgestudeerde verloskundigen	19
8. Praktijkzoekende verloskundigen	21
9. Ter afsluiting	24
10. Begrippen	26

1. INLEIDING

Sinds januari 1984 verzamelt het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) gegevens over de beroepsgroep verloskundigen. Dit registratieproject van verloskundigen is in 1983 van start gegaan met de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV) en het NIVEL.

Het doel van het registratieproject is informatie te verzamelen over menskracht in de verloskunde. In het project zijn op dit moment een tweetal registraties opgenomen, te weten de registratie van 'werkzame verloskundigen' en de registratie van 'nog-niet gevestigde verloskundigen'.

a. Registratie van werkzame verloskundigen

Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen zijn er in Nederland werkzaam?
- wat is de leeftijdsopbouw van alle praktizerende verloskundigen?
- hoeveel verloskundigen hebben zich gevestigd en hoeveel hebben de praktijk neergelegd?
- op welke wijze vestigt men zich?
- wat is de praktijkvorm?
- hoe is de spreiding en dichtheid over Nederland?

De belangrijkste gegevensbronnen waaruit het registratieproject Verloskundigen zijn informatie

krijgt zijn de Geneeskundige Hoofdinspectie van de Volksgezondheid (GHI) en de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV); tevens wordt door het NIVEL via schriftelijke en telefonische enquêtes materiaal verzameld. Op basis van deze bronnen zijn wij in staat om statistische overzichten te publiceren vanaf 1 januari 1970.

Gezien de opzet van het registratiesysteem van werkzame verloskundigen kunnen in het licht van achteraf nog uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet bevroren, hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten.

b. registratie van 'nog-niet gevestigde verloskundigen'

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL ook over een registratiesysteem van 'nog-niet gevestigde verloskundigen'. Onder deze groep verloskundigen verstaan we diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar (nog) niet werkzaam zijn als verloskundige en daartoe de plannen (nog) niet hebben opgegeven. De gegevens worden verkregen via een enquête die jaarlijks op peildatum (1 januari) onder alle verloskundigen wordt gehouden die de opleiding in het daaraan voorafgaande jaar hebben voltooid of in een vorige peiling te kennen hebben gegeven dat zij op zoek zijn naar een functie als verloskundige.

Met deze gegevens kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen hebben jaarlijks de opleiding voltooid?
- hoeveel van hen zijn werkzaam als verloskundige en in welke functie?
- hoeveel tijd verloopt er tussen beëindiging van de opleiding en begindatum van de werkzaamheden als verloskundige?
- hoeveel verloskundigen zijn op zoek naar een eigen praktijk?
- welke voorkeuren hebben praktijkzoekende verloskundigen met betrekking tot de praktijkvorm?

In deze brochure wordt een samenvatting gegeven van de peiling op 1 januari 1989. Voor een uitgebreide presentatie van de gegevens uit deze brochure kan de volgende publikatie geraadpleegd worden: J. Pool en L. Hingstman, 1990. Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg 1989, Utrecht, Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg.

2. HET AANTAL PRAKTIZERENDE VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1989 zijn er in Nederland 1040 verloskundigen werkzaam. Vergeleken met 1988 is dat een toename van 31 verloskundigen. Van de 1040 werkzame verloskundigen zijn er 30, ofwel 2,9% van het mannelijk geslacht. De meerderheid van de verloskundigen (70,5%) is werkzaam in een eigen praktijk. Daarnaast is 15,1% klinisch werkzaam. Het relatieve aandeel van verloskundigen in eigen praktijk is in de afgelopen vier jaar tamelijk

stabiel gebleven. Als wij echter kijken naar de absolute aantallen dan is er nog steeds sprake van een toename van het aantal verloskundigen met een eigen praktijk. Daarentegen zien wij dat het aantal klinisch werkende verloskundigen, zowel absoluut als relatief gezien, in de afgelopen jaren afneemt (tabel 1).

Tabel 1: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970, per 1 januari

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistent		waarneemster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	643	82,3	92	11,8	16	2,1	30	3,8	781	100,0
1975	621	75,4	147	17,9	22	2,7	33	4,0	823	100,0
1980	552	69,3	168	21,1	26	3,3	50	6,3	796	100,0
1981	556	68,3	169	20,8	29	3,6	60	7,4	814	100,0
1982	555	66,5	177	21,2	36	4,3	67	8,0	835	100,0
1983	567	65,6	172	19,9	44	5,1	81	9,4	864	100,0
1984	593	65,5	160	17,7	42	4,6	111	12,3	906	100,0
1985	625	67,3	163	17,5	46	5,0	95	10,2	929	100,0
1986	665	69,7	166	17,4	35	3,7	88	9,2	954	100,0
1987	682	69,3	170	17,3	39	4,0	93	9,5	984	100,0
1988	712	70,6	167	16,6	44	4,4	86	8,5	1009	100,0
1989	733	70,5	157	15,1	66	6,3	84	8,1	1040	100,0

3. VESTIGING EN VERTREK

Uit de vestigingscijfers blijkt dat het vestigingscijfer in 1988 vrijwel gelijk is aan het vestigingscijfer in 1987 (figuur 1). In 1988 begonnen 73 verloskundigen een eigen praktijk of associeerden zich (tabel 2).

Bij de vorige peiling constateerden wij dat het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd toenam. Deze toename heeft zich in 1988 voortgezet. Het totale aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat in 1988 de praktijk heeft neergelegd bedraagt 52.

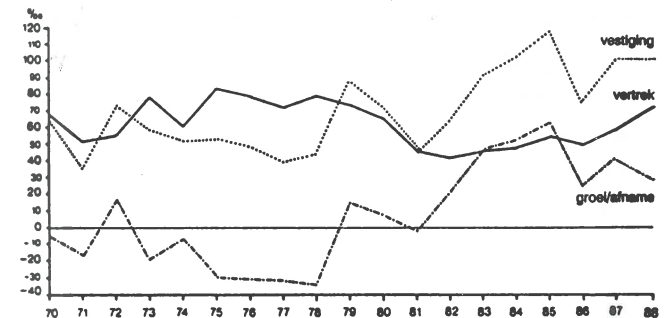
Per saldo zijn er in 1988 in totaal 21 zelfstandig

gevestigde verloskundigen bijgekomen. Uit de groeicijfers blijkt echter dat de groei in 1988 beduidend lager is dan in voorgaande jaren. Dat is vooral toe te schrijven aan een stabilisering van het vestigingscijfer en een toename van het vertrekcijfer.

Tabel 2: Absoluut aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1980 per 1 januari

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1980	40	36	+ 4
1981	24	25	- 1
1982	35	23	+12
1983	52	26	+26
1984	61	29	+32
1985	74	34	+40
1986	51	34	+17
1987	70	40	+30
1988	73	52	+21

Figuur 1: Vestiging, vertrek- en groeicijfers van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970



Bijna 65% van de in 1988 nieuw zelfstandig gevestigde verloskundigen vestigde zich in associatie. In vergelijking tot 1987 is dat een sterke afname. Daarentegen zien wij dat het aantal nieuwe vrije vestigingen sterk is gestegen van 7% in 1987 tot 23% in 1988 en zich nu weer zowel relatief als absoluut op het niveau van 1985 en 1986 bevindt. Het aandeel overnames is het vorig jaar iets gedaald (tabel 3).

Tabel 3: Vestigingwijze van verloskundigen vanaf 1970

	nieuwe vrije vestiging		associatie		overname		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	14	35,0	5	12,5	21	52,5	40	100,0
1975	6	18,2	8	24,2	19	57,6	33	100,0
1980	10	25,0	17	42,5	13	32,5	40	100,0
1985	17	23,0	50	67,6	7	9,5	74	100,0
1986	11	21,6	30	58,8	10	19,6	51	100,0
1987	5	7,1	54	77,1	11	15,7	70	100,0
1988	17	23,3	47	64,4	9	12,3	73	100,0

In vergelijking tot het begin van de jaren tachtig zien wij dat in de afgelopen twee jaar steeds meer verloskundigen starten in een groepspraktijk. In 1980 wist slechts 3% zich via een groepspraktijk een zelfstandige praktijk te realiseren. In 1988 is dit opgelopen tot 34%. De meeste verloskundigen starten overigens nog steeds in een duopraktijk (45%). Het aandeel starters in een solopraktijk neemt, net als in de afgelopen tien jaar, steeds verder af (tabel 4).

Tabel 4: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	31	77,5	8	20,0	1	2,5	40	100,0
1975	24	72,8	8	24,2	1	3,0	33	100,0
1980	19	47,5	20	50,0	1	2,5	40	100,0
1985	19	25,7	39	52,7	16	21,6	74	100,0
1986	14	27,5	27	52,9	10	19,6	51	100,0
1987	15	21,4	30	42,9	25	35,7	70	100,0
1988	15	20,6	33	45,2	25	34,2	73	100,0

Voor de 52 verloskundigen die in 1988 hun praktijk hebben neergelegd, blijkt de voornaamste reden het natuurlijk verloop (pensionering) te zijn (39%). Toch moeten wij constateren dat een groot deel reeds op jonge leeftijd de praktijk neerlegt. Van de verloskundigen die in 1987 met de praktijk zijn gestopt was 34% jonger dan 40 jaar. In 1988 bedraagt dit percentage 50%. Voor een deel is dit te verklaren uit het feit dat een toenemend aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen met hun werkzaamheden stopten om vervolgens in een andere functie aan de slag te gaan. Bij de vorige peiling werd deze reden door 17% van alle 'gestopte' zelfstandig gevestigde verloskundigen genoemd. Bij deze peiling is dat opgelopen tot 27%.

4. SAMENSTELLING VAN DE BEROEPSGROEP VERLOSKUNDIGEN

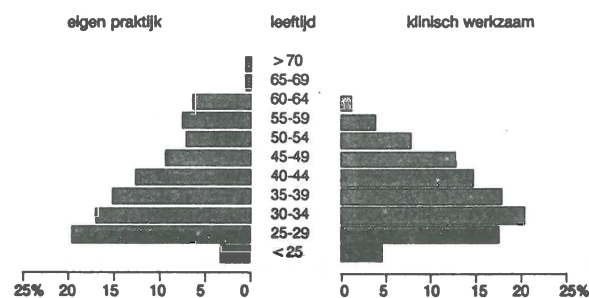
De beroepsgroep verloskundigen kenmerkt zich door een vrij jonge leeftijdsopbouw. Het merendeel van de verloskundigen is jonger dan 40 jaar (59,6%) terwijl slechts 5,7% ouder is dan 60 jaar (tabel 5).

Tabel 5: Absolute en relatieve leeftijdsverdeling van alle praktizerende verloskundigen per 1 januari 1989

	abs	%
jonger dan 25 jaar	46	4,4
25-29	228	21,9
30-34	188	18,1
35-39	158	15,2
40-44	126	12,1
45-49	102	9,8
50-54	70	6,7
55-59	63	6,1
60-64	50	4,8
65-69	5	0,5
70 jaar en ouder	4	0,4
Totaal	1040	100,0

De klinisch werkende verloskundigen zijn relatief gezien wat jonger dan degenen die in een eigen praktijk werkzaam zijn (figuur 2).

Figuur 2: Leeftijdsopbouw van verloskundigen met een eigen praktijk en klinisch werkzame verloskundigen per 1 januari 1989



Zo'n 60% van de klinisch werkzamen is jonger dan 40 jaar; bij de verloskundigen in eigen praktijk ligt dit op 56%. Dit verschil is minder groot dan vorig jaar (respectievelijk 63% en 54%).

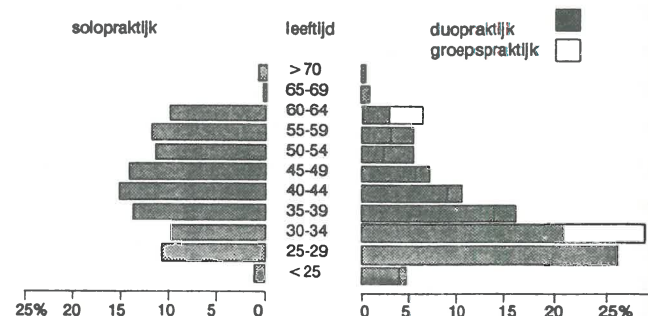
Richten we onze aandacht op de praktijkvorm van de zelfstandig gevestigde verloskundigen, dan valt de constante daling op van het aantal verloskundigen werkzaam in een solopraktijk. Dit bedroeg in 1970 nog 91% van de zelfstandig gevestigden. In 1980 was dit aandeel reeds gedaald tot 74,5% en per 1 januari 1989 bedraagt dit nog slechts 40,2%. Het aandeel verloskundigen, werkzaam in een duopraktijk is in vergelijking tot 1988 weer iets gestegen tot 38,6%. Het aandeel verloskundigen, werkzaam in een groepspraktijk is in de afgelopen jaren sterk gestegen van 6,4% in 1985 tot 21% in 1989 (tabel 6).

Tabel 6: Absolute en relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970, per 1 januari

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	586	91,1	45	7,0	12	1,9	643	100,0
1975	544	87,6	59	9,5	18	2,9	621	100,0
1980	411	74,5	114	20,6	27	4,9	552	100,0
1981	403	72,5	132	23,7	21	3,8	556	100,0
1982	399	71,9	132	23,8	24	4,3	555	100,0
1983	387	68,3	152	26,8	28	4,9	567	100,0
1984	386	65,1	172	29,0	35	5,9	593	100,0
1985	369	59,0	216	34,6	40	6,4	625	100,0
1986	343	51,6	244	36,7	78	11,7	665	100,0
1987	329	48,2	264	38,7	89	13,1	682	100,0
1988	312	43,8	254	35,7	146	20,5	712	100,0
1989	295	40,2	283	38,6	155	21,1	733	100,0

De in een duopraktijk en groepspraktijk werkzame verloskundigen zijn gemiddeld jonger dan diegenen werkzaam in een solopraktijk (figuur 3). Van deze laatsten is 35,5% jonger dan 40 jaar; voor de verloskundigen werkzaam in een duo- of groepspraktijk ligt dit percentage op respectievelijk 67,8% en 71,7%.

Figuur 3: Relatieve leeftijdsverdeling van prakti-
kerende verloskundigen met eigen prak-
tijk naar praktijkvorm per 1 januari
1989



Uitsplitsing naar functie en plaats van opleiding leert dat van de verloskundigen opgeleid in Heerlen, in vergelijking tot beide andere opleidingsinstituten, een relatief groter deel (19,1%) klinisch werkzaam is (tabel 7). Wat betreft de in Amsterdam opgeleid zijn de waarneemsters oververtegenwoordigd, en wat betreft Rotterdam geldt dit, zij het in mindere mate, voor verloskundigen werkzaam in een eigen praktijk.

Tabel 7: Aantal praktikerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding per 1 januari 1989

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistenten		waarneemster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	235	69,1	46	13,5	20	5,9	39	11,5	340	100,0
Rotterdam	245	74,7	38	11,6	21	6,4	24	7,3	328	100,0
Heerlen	243	70,2	66	19,1	17	4,9	20	5,8	346	100,0
Buitenland*	10	38,5	7	26,9	8	30,8	1	3,8	26	100,0
Totaal	733	70,5	157	15,1	66	6,3	84	8,1	1040	100,0

* Gelijkstelling

5. AANTAL PRAKTIJKEN, ASSISTENTEN NAAR PRAKTIJKVORM, AANTAL HALVE DAGEN EN LIOMAATSCHAP NOV

Per 1 januari 1989 zijn er in Nederland 486 verloskundige praktijken (tabel 8). In vergelijking tot het vorig jaar is dat een lichte toename. Deze toename is vooral toe te schrijven aan een sterke toename van het aantal duopraktijken. Hier staat het reeds jaren dalend aantal solopraktijken tegenover.

Tabel 8: Aantal praktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	411	86,2	57	11,9	9	1,9	477	100,0
1981	403	84,7	66	13,8	7	1,5	476	100,0
1982	399	84,3	66	14,0	8	1,7	473	100,0
1983	387	82,0	76	16,1	9	1,9	472	100,0
1984	386	80,1	86	17,8	10	2,1	482	100,0
1985	369	75,5	108	22,1	12	2,4	489	100,0
1986	343	70,0	122	24,9	25	5,1	490	100,0
1987	329	67,3	132	27,0	28	5,7	489	100,0
1988	312	64,3	127	26,2	46	9,5	485	100,0
1989	295	60,7	142	29,2	49	10,1	486	100,0

Van de 66 assistenten is het merendeel (53%) werkzaam in een solopraktijk. Slechts een klein deel (8%) werkt in een groepspraktijk.

Het aantal werkzame verloskundigen dat lid is van de NOV bedraagt 872. Dit is 84% van alle verloskundigen. Leden worden vooral gevonden onder verloskundigen met een eigen praktijk (90%) en de assistenten (85%). De klinisch werkzamen zijn, relatief gezien, het minst lid (55%).

6. GEOGRAFISCHE SPREIDING VAN VERLOSKUNDIGEN

In de provincie Limburg zijn relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam; dit geldt eveneens, zij het in mindere mate, voor Utrecht. In Overijssel, Flevoland en Gelderland werken, relatief gezien, de meeste verloskundigen in een eigen praktijk, in Limburg de minste (tabel 9). In deze tabel valt verder nog het hoge percentage waarnemers in Friesland en Noord-Holland, en het ontbreken van assistentes in Drenthe en Friesland op.

Tabel 9: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie per 1 januari 1989

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarnemer		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	21	72,4	3	10,3	1	3,5	4	13,8	29
Friesland	16	69,6	3	13,0	-	-	4	17,4	23	100,0
Drenthe	20	76,9	4	15,4	-	-	2	7,7	26	100,0
Overijssel	49	83,1	1	1,7	4	6,8	5	8,4	59	100,0
Flevoland	13	81,3	-	-	2	12,5	1	6,3	16	100,0
Gelderland	90	82,6	10	9,2	1	0,9	8	7,3	109	100,0
Utrecht	51	68,0	15	20,0	3	4,0	6	8,0	75	100,0
Noord-Holland	139	62,9	36	16,3	18	8,1	28	12,7	221	100,0
Zuid-Holland	159	71,9	30	13,6	18	8,2	14	6,3	221	100,0
Zeeland	7	77,8	-	-	2	22,2	-	-	9	100,0
Noord-Brabant	108	72,5	21	14,1	13	8,7	7	4,7	149	100,0
Limburg	60	58,3	34	33,0	4	3,9	5	4,8	103	100,0
Nederland	733	70,5	157	15,1	66	6,3	84	8,1	1040	100,0

Dat met name in de grote steden (en in wat mindere mate in de middelgrote steden) van ons land er relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam zijn, terwijl dat in het landelijk gebied, het verstedelijkt landelijk gebied en de forensengemeenten niet tot nauwelijks het geval is, wekt geen verwondering. Veruit de meeste reguliere ziekenhuizen staan in gemeentes van deze omvang.

Uitgesplitst naar praktijkvorm valt te zien dat solopraktijken verhoudingsgewijs vaker voorkomen in de provincies Groningen, Zeeland en Flevoland. In Utrecht vinden we deze heel weinig. Groepspraktijken zijn afwezig in Zeeland. In tegenstelling tot de vorige peiling treffen wij nu in Groningen en Flevoland wel een groepspraktijk aan.

Uitsplitsing naar urbanisatiegraad schept een nog duidelijker beeld: solopraktijken vinden we voornamelijk in het landelijk en verstedelijkt landelijk gebied en in de forensengemeenten. De kleine, middelgrote en grote steden worden gekenmerkt door grote aantallen verloskundigen werkzaam in een duo- of groepspraktijk (tabel 10).

Tabel 10: Aantal praktizerende verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 januari 1989

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Landelijk gebied	17	43,6	19	48,7	3	7,7	39	100,0
Verstedelijkt landelijk gebied	101	58,4	46	26,6	26	15,0	173	100,0
Forensengemeenten	59	53,2	41	36,9	11	9,9	111	100,0
Kleine steden	34	34,7	49	50,0	15	15,3	98	100,0
Middelgrote steden	41	30,6	61	45,5	32	23,9	134	100,0
Grote steden	43	24,2	67	37,6	68	38,2	178	100,0
Nederland	295	40,3	283	38,6	155	21,1	733	100,0

Op 1 januari 1989 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 20.196. Dit aantal ligt lager dan in voorgaande jaren en de verloskundigendichtheid in Nederland is daarmee opnieuw toegenomen (1987: 1 op 21.422; 1988: 1 op 20.692). Het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde plus klinisch werkzame verloskundigen bedraagt per 1 januari 1989 14.953. Bij een meer exacte operationalisatie van het be-

grip 'verloskundigendichtheid' relateren we het aantal verloskundigen in een eigen praktijk aan het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar. Hantering van deze methode levert op 1 januari 1989 een verloskundigendichtheid op van één verloskundige per 4037 vrouwen in de bovengeschreven leeftijdsgroep (tabel 11). De verloskundigen zijn niet gelijkmatig over Nederland verspreid. De verloskundigendichtheid is het hoogst in Limburg, Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland. De overige provincies kennen een lagere dan gemiddelde verloskundigendichtheid. Zeeland en Friesland hebben hierbij de laagste waarden.

Tabel 11: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, per provincie per 1 januari 1989

Provincie	Aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	Aantal verloskundigen in eigen praktijk	Aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	112.773	21	5370
Friesland	114.341	16	7146
Drenthe	82.852	20	4143
Overijssel	197.856	49	4038
Flevoland	43.156	13	3320
Gelderland	359.010	90	3989
Utrecht	212.490	51	4166
Noord-Holland	481.334	139	3463
Zuid-Holland	633.293	159	3983
Zeeland	65.215	7	9316
Noord-Brabant	438.643	108	4061
Limburg	218.120	60	3635
Nederland	2.959.083	733	4037

Het landelijk gebied, waar het, gezien de geringe bevolkingsdichtheid en de ongunstige leeftijdsopbouw van de bevolking (door de vergrijzing), voor een verloskundige moeilijk is een rendabele praktijk te voeren, kent een zeer geringe verloskundigendichtheid (één verloskundige per 8260 vrouwen

in de vruchtbare leeftijd). In deze gebieden worden veel bevallingen dan ook door huisartsen geleid. In de kleine steden is sprake van de hoogste verloskundigendichtheden.

Figuur 4 illustreert nog eens de variatie in verloskundigendichtheid in Nederland, nu per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen). Hierbij dient opgemerkt te worden dat geen rekening gehouden is met de werkgebieden van de verloskundigen, maar slechts van hun praktijkadres is uitgegaan.

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

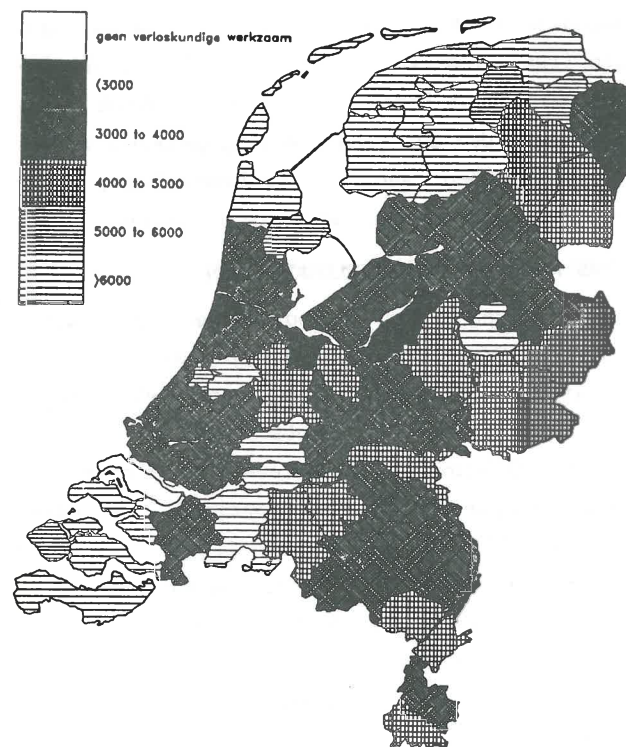
In de afgelopen jaren voltooiden jaarlijks tussen de 60 en 65 verloskundigen hun opleiding. In 1988 zien wij echter dat dit aantal aanmerkelijk hoger ligt (72). Verreweg het grootste deel van hen hebben hun opleiding gehad aan één van de drie verloskundigenopleidingen in Nederland, te weten Amsterdam, Rotterdam en Heerlen (tabel 12). In de laatste jaren zagen wij een toename van het aantal gelijkstellingen van in buitenland opgeleide verloskundigen. Met als hoogtepunt 1987 toen 16 verloskundigen een gelijkstelling hebben gekregen. In het afgelopen jaar (1988) is dat aantal teruggelopen tot 10.

Tabel 12: Verdeling van de afgestudeerden naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding vanaf 1984

Plaats van opleiding	1984	1985	1986	1987	1988
Amsterdam	17	23	18	14	21
Rotterdam	14	15	17	14	24
Heerlen	27	23	15	20	17
Buitenland*	2	4	12	16	10
Totaal	60	65	62	64	72

* gelijkstelling

Figuur 4: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per zelfstandig gevestigde verloskundige) per WGR-subregio per 1 januari 1989



De meerderheid (88%) van alle afgestudeerde verloskundigen die vanaf 1984 zijn afgestudeerd, zijn op peildatum 1 januari 1989 werkzaam als verloskundige. Het grootste deel (51%) is werkzaam in een eigen praktijk. Circa 6% heeft geen werk als verloskundige en eveneens 6% is om wat voor reden dan ook met de werkzaamheden (voorlopig) gestopt.

Tabel 13: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, per 1 januari 1989

Werkzaamheden	1984	1985	1986	1987	1988	Totaal
	%	%	%	%	%	%
Eigen praktijk	50,0	69,2	53,2	56,3	26,4	50,5
Klinisch werkzaam	21,7	10,8	9,7	7,8	5,6	10,8
Assistent(e)	6,7	6,2	14,5	17,2	22,2	13,6
Waarne(t)m(et)er	6,7	7,7	6,5	7,8	34,7	13,3
Nog niet werkzaam	3,3	1,5	8,1	6,3	11,1	6,2
Niet meer werkzaam	11,7	4,6	8,1	4,7	-	5,6
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Abs	60	65	62	64	72	323

De in Heerlen opgeleide verloskundigen zijn, relatief gezien, iets vaker klinisch werkzaam dan diegenen afkomstig van de andere opleidingen. Van alle afgestudeerden in Heerlen die na 1984 hun opleiding hebben voltooid is 22% klinisch werkzaam. Voor Amsterdam en Rotterdam bedraagt dit respectievelijk 5% en 3%. Van de verloskundigen die in de afgelopen vijf jaar een gelijkstelling hebben gekregen (44 personen) is 14% klinisch werkzaam. Het grootste deel van deze laatste groep (43%) is niet als verloskundige werkzaam.

8. PRAKTIJKZOEKENDE VERLOSKUNDIGEN

Hoe langer het geleden is dat men van de opleiding kwam dan wel werd gelijkgesteld, hoe minder men op

zoek is naar een (andere) functie als verloskundige. Van de in 1988 afgestudeerden is meer dan de helft (54%) op zoek naar een (andere) functie. Van de in 1984, 1985, 1986 en 1987 afgestudeerden is respectievelijk 5%, 5%, 16% en 22% nog zoekend. Uit tabel 14 blijkt dat het vooral de waarneemsters zijn die op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige. De waarneming kunnen we beschouwen als een tijdelijke c.q. doorstroomfunctie.

Tabel 14: Aantal verloskundigen (alle in de telling meegenomen) dat op zoek is naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden per 1 januari 1989

Werkzaamheden	Op zoek		Niet op zoek	
	abs	%	abs	%
Eigen praktijk	4	5,8	159	94,2
Klinisch werkzaam	3	4,3	32	95,7
Assistent(e)	21	30,4	23	69,6
Waarne(e)m(st)er	29	42,0	14	58,0
Nog niet werkzaam	7	10,0	13	89,9
Niet meer werkzaam	5	7,3	13	92,8
Totaal	69	27,2	254	72,8

De meeste zoekenden (65%) ambiëren een eigen praktijk. Van hen geven veruit de meesten (98%) de voorkeur aan het werken in een associatie. Het zoeken naar een (andere) functie als verloskundige geschiedt voornamelijk via het reageren op advertenties, via vrienden en kennissen en via het rechtstreeks benaderen van reeds gevestigde verloskundigen.

Om een indruk te krijgen of er in de loop der jaren verschuivingen zijn opgetreden in de mogelijkheden om aan het werk te komen als verloskundige, hebben we van de verschillende cohorts bekeken welk percentage binnen één tot en met vijf jaar als verloskundige in een bepaalde functie werkzaam is (tabel 15).

Tabel 15: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd of gelijkgesteld sinds 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijktelling, in procenten

	binnen 1 jaar					binnen 2 jaar					binnen 3 jaar					binnen 4 jaar		binnen 5 jaar		
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1984	1984	
Eigen praktijk	16,7	27,7	12,9	40,6	26,4	38,3	49,2	33,9	56,3	51,7	64,6	53,2	53,4	53,3	50,0	53,4	53,3	53,4	53,3	50,0
Klinisch werkzaam	16,7	16,9	17,7	9,4	5,6	20,0	15,4	22,6	7,8	23,3	9,2	9,7	20,0	21,7	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	21,7
Assistent(e)	20,0	9,2	16,1	9,4	22,2	16,7	12,3	12,9	17,2	6,7	12,3	14,5	5,0	6,7	5,0	6,7	6,7	5,0	6,7	6,7
Waarne(e)m(st)er	23,3	32,3	32,3	29,7	34,7	11,7	18,5	17,7	7,8	6,7	7,7	6,5	10,0	6,7	6,7	10,0	6,7	10,0	6,7	6,7
Nog niet werkzaam	21,7	12,3	19,4	9,4	11,1	8,3	1,5	8,1	6,3	5,0	1,5	8,1	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Niet meer werkzaam	1,7	1,5	1,6	1,6	-	5,0	3,1	4,8	4,7	6,7	4,6	8,1	8,3	10,0	8,3	10,0	8,3	10,0	11,7	11,7
Totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Abs	60	65	62	64	72	60	65	62	64	60	65	62	64	60	65	60	65	60	65	60

Beginnende verloskundigen starten relatief vaak als waarneemster; het aantal verloskundigen in een eigen praktijk neemt toe naarmate de voltooiing van de opleiding langer geleden is. Het aantal nog niet werkzamen neemt op eenzelfde manier af.

De mogelijkheden om als verloskundige aan de slag te komen kunnen we als ruim bestempelen.

9. TER AFSLUITING

Als afsluiting willen we de voornaamste bevindingen uit de peiling van 1 januari 1989 naar voren halen:

- Op 1 januari 1989 zijn er 1040 werkzame verloskundigen in Nederland, tegen 1007 bij de peiling van 1988.
- De meerderheid van de verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70,5%); 15,1% is klinisch werkzaam. In vergelijking met 1988 is het relatieve aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen gelijk gebleven.
- In 1988 hebben zich 73 verloskundigen gevestigd (in eigen praktijk) en hebben 52 verloskundigen de praktijk neergelegd.
- Van diegenen die zich in 1988 vestigden deed 64% dat in de vorm van een associatie, minder dan in 1987, maar ongeveer gelijk aan de percentages van 1985 en 1986.
- Verloskundigen zijn gemiddeld vrij jong: 60% is jonger dan 40 jaar; nog geen 6% is ouder dan 60 jaar.
- Van de verloskundigen met een eigen praktijk

werkt 40% solo; 39% werkt in een duopraktijk en 21% in een groepspraktijk. De trend om in duo- of groepspraktijk werkzaam te zijn zet ook in 1988 door.

- Per 1 januari 1989 zijn er in Nederland 486 verloskundigenpraktijken, iets meer dan vorig jaar. Hoewel solopraktijken nog steeds de meerderheid vormen (61%) neemt het aantal duo- en groepspraktijken gestaag toe.
- Per 1 januari 1988 bedraagt het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per verloskundige in eigen praktijk 4.037. De verloskundigendichtheid is in 1988 opnieuw toegenomen.
De verloskundigendichtheid is het laagst in de landelijke gebieden. De provincies met de laagste verloskundigendichtheid zijn Zeeland en Friesland.
- In 1988 hebben 72 verloskundigen hun opleiding voltooid: een flinke toename ten opzichte van 1987. Tien in het buitenland opgeleiden werden 'gelijkgesteld'.
- Van de in 1988 afgestudeerden is het grootste deel (88%) per 1 januari 1989 werkzaam als verloskundige; 26% is reeds werkzaam in een eigen praktijk.
- Van alle vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen is per 1 januari 1989 27% op zoek naar een (andere) functie als verloskundige.
De meeste zoekers ambiëren een eigen praktijk en vestigen zich het liefst in associatie.

10. BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen.

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigde (eigen praktijk) - Verloskundige die een overeenkomst heeft met het ziekenfonds en alleen of in een maatschap een praktijk uitoefent.

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis.

Assistente - Een verloskundige die als vaste waarnemer/waarnemer of als assistent(e) - al dan niet in loondienst - bij een zelfstandig gevestigde verloskundige werkt.

Waarnemer - Een verloskundige die in wisselende waarnemingen werkzaam is.

Solopraktijk - De praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert.

Duopraktijk - Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten).

Groepspraktijk - Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten).

Vrije vestiging - Nieuwe vestiging van een verloskundige praktijk.

Overname - Vestiging van een verloskundige door voortzetting van een bestaande verloskundige prak-

tijk.

Associatie - Vestiging van een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap.

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. Hierin zijn de volgende categorieën onderscheiden: (Naar: J.J. Harts, de Structuurnota, een sociaal geografische analyse van een gebied, 1979).

Landelijk gebied:

gebied van gemeenten met grootste kern minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw.

Verstedelijkt landelijk gebied:

gebied van gemeenten met grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector.

Forensengemeente:

gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking is forens.

Stedelijke gemeente:

gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Binnen deze categorie wordt het

volgende onderscheid gemaakt:

1. Kleine steden:

gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom.

2. Middelgrote steden:

gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom.

3. Grote steden:

gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom.